

10. Yılında Türkiye'deki Suriye'den Gelen Zorunlu Genç Göçmenlerin Güçlendirme Yaklaşımı Kapsamında Değerlendirilmesi¹

Evaluation of Forced Young Migrants from Syria in Turkey in its 10th Year within the Scope of Empowerment Approach

Ahmed Taha ARİFOĞLU², Orhan KOÇAK³

² Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet ABD, ataharifoglu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2857-3148

³ Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, orhan.kocak@istanbul.edu.tr, ki, ORCID ID: 0000-0002-0281-8805

Öz

Savaşa dayalı göç sürecinde zorunlu genç göçmenler çok sayıda sorunla karşılaşmaktadır. Bu problemlerin başında göç ettikleri ülkede sosyal dışlanma ve izolasyon yaşamaları, eğitime erişimlerinin kısıtlı olması gelmektedir. Güçlendirme yaklaşımını temel alan bu çalışmanın amacı Türkiye'de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyeli zorunlu genç göçmenlerin sosyo-demografik durumlarıyla sosyal destek, sosyal işlevsellik, yaşam doyumu faktörleri arasındaki farklılıklarını incelemektir. Bu çalışma gençlerin sosyal destek, yaşam doyumu ve sosyal işlevsellikleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki farklılıkları bulmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'de geçici koruma statüsü altında bulunan 18-29 yaş arasındaki 326 Suriyeli genç zorunlu göçmen oluşturmaktadır. Evreni ise İstanbul, Sakarya ve İzmir'dir. Çalışma nicel yöntem, kartopu örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Güven aralığı için %95 anlamlılık değeri için $p < .05$ değeri kabul edilmiştir. Çalışmada elde edilen verilere göre Türk arkadaşı olan Suriyeli gençlerin sosyal destek, yaşam doyumu, sosyal işlevsellik puanları Türk arkadaşı olmayan gençlere göre daha yüksektir. Bununla birlikte üniversite ve lise mezunu olan gençlerin ilköğretim mezunu olan gençlere göre sosyal destek, yaşam doyumu, sosyal işlevsellik puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda Türkiye'de geçici koruma statüsü altında bulunan gençlerin eğitime katılımlarının artırılması ve desteklenmesi, arkadaş ilişkilerinin tesis edilmesi ve güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Algılanan sosyal destek, genç zorunlu göçmen, güçlendirme, sosyal işlevsellik, yaşam doyumu.

Abstract

Forced youth migrants face numerous issues throughout the war-based migration process. Social isolation and exclusion in the country where they emigrate, and their limited access to education are right at the top of these challenges. The study that is based on the empowerment approach aims to examine the differences between the socio-demographic status of young Syrian forced migrants living under Temporary Protection in Turkey and the factors of social support, social

¹ Bu çalışma Mart 2022 yılında Antalya Bilim Üniversitesi'nde gerçekleşen "Dünya Göç Hareketleri" adlı sempozyumda kısa bildiri olarak sunulmuştur.

² İletişim kurulacak yazar: Ahmed Taha ARİFOĞLU, ataharifoglu@gmail.com

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Atf: Arifoğlu, A.T. ve Koçak, O. (2023). 10. Yılında Türkiye'deki Suriye'den Gelen Zorunlu Genç Göçmenlerin Güçlendirme Yaklaşımı Kapsamında Değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 7(1), 66-77.

DOI: 10.55109/tushad.1220930

Alındı 18.12.2022
Kabul Edildi 25.06.2023
Yayınlandı 30.06.2023

Telif hakkı: © 2021 yazarlar tarafından. Lisans Sahibi Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, Rize, Türkiye. Bu makale, Creative Commons Attribution (CC BY) lisansının (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir.

functioning, and satisfaction with life. This study specifies the differences between the social support, life satisfaction, and social function of young people and their socio-demographic characteristics. The sample of the study includes 326 Syrian forced migrants aged 18-29 living under temporary protection in Turkey. The research population consists of individuals from Istanbul, Sakarya, and Izmir. Snowball sampling was used in the study that was conducted using a quantitative method. Significance was set at the level $P < 0.05$, and the confidence interval value was set at 95 %. According to the data obtained in the study, Syrian young adults who have Turkish friends have higher scores of social support, satisfaction with life, and social functionality than those who do not have Turkish friends. However, it was seen that the the young people who are high school or college graduates have higher scores of social support, life satisfaction and social functionality compared to the ones who graduated from primary school. The study proposed to increase and support the participation of young adults under temporary protection in Turkey in education and to establish and strengthen the friendships.

Keywords: Perceived social support, young forced migrant, empowerment, satisfaction with life, social functionality.

1. Giriş

Zorunlu göç doğası itibarıyla yoğun stres içerir. Bu süreç sosyal ve ekonomik, psikolojik açıdan dezavantajlılığı temsil etmektedir. Zorunlu göç eden kişi, menşei ülkesinde daha sonraki sosyal uyumunu etkileyecek yoğun stres içeren göç öncesi deneyimlere maruz kalmaktadır. Çünkü bu kişilerin kendi iradeleri dışında yaşadıkları çevre ve alışık oldukları yaşam tarzlarından ayrılmaları söz konusudur. Bu kişiler açısından değişim büyüktür; bu süreç sosyal ve psikolojik zorlukları beraberinde getirir.

Bu kişiler içerisinde bulunan zorunlu genç göçmenler bununla birlikte zorunlu göç sürecinde çok sayıda psikolojik ve sosyal sorun yaşamaktadır. Bu problemlerin başında zorunlu göç sürecinin gencin içerisinde bulunduğu kimlik oluşumu sürecinde sosyal ve psikolojik sorunlara yol açması gelmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet müdahalesi bu köklü değişimlerin olumsuz etkilerini azaltma amacını taşıyan; sosyal işlevselliğine katkı sunacak uygulamaları geliştirmelidir (Buz & Dikmen, 2020). Bu bağlamda sosyal hizmetin güçlendirme yaklaşımı zorunlu göçmenin yüzleştiği bu dezavantajlı sürecin olumsuz etkilerini azaltma; bununla birlikte iyilik haline katkı sağlama konusunda önem kazanmaktadır.

Bu çalışma güçlendirme yaklaşımına dayanmaktadır. Bu yaklaşım 1970'li yıllarda medikal modelin her müracaatçısı hasta olarak gören felsefesine tepki olarak sosyal hizmetin gündemine girmiştir. Bu yaklaşım sosyal çalışmacının, danışanın güçlü yönlerini tespit etmesini, onun bu yönlerini fark etmesini, bununla birlikte bunlara dayanmasını teşvik eder. Danışanın güçlü yönü, sosyal işlevselliğine katkı sağlayan herhangi bir tutumu, sahip olduğu maddi, manevi kaynaklar, sosyal ilişkileri, deneyimleri olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşım, tüm danışanların; ciddi davranış sorunu olan danışanın bile güçlerinin olduğunu varsayar. Sosyal çalışmacının amacı danışanlarında bu kaynakları tespit etmek ve harekete geçirmektir (Payne, 2020). Güçlendirme yaklaşımının sahadaki uygulamaları 1990'lı yıllarda başlamıştır. Bu yaklaşım, her bireyin potansiyel olarak güce sahip olduğu; bu gücün ise bireyin bahsedilen potansiyelini ortaya çıkaracak uygulamalarla keşfedileceğini savunmaktadır. Bu açıdan güçlendirme yaklaşımı kendi içerisinde bir süreci hem de bir amacı barındırmaktadır. Bu yaklaşım amaç olarak kişinin kaynaklarla bağlantıları, sosyal ilişki kurma ve başarılarını konu edinmektedir. Bununla birlikte süreçtir; bireyi pasif bir yardım alan olarak değil, aktif bir şekilde kendine yardım eden olarak konumlandırır (Erbay, 2019).

Konuyla ilgili literatürde zorunlu göçmenlerin sosyal işlevselliğinin korunması, geliştirilmesi için toplumdaki diğer bireylerle sürekli ve sürdürülebilir etkileşim kurmalarını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Aynı zamanda zorunlu göçmenlerin içerisinde buldukları yeni sosyal çevre içerisinde ekonomik olarak daha fazla kontrole sahip olması değerlendirilmektedir (Tuzcu & Bademli, 2014). Buna ek olarak zorunlu göç, kişi açısından şiddete ve istismara maruz kalma, geleceğe dair belirsizlik, sosyal çevrenin bozulması, ayrımcılık, iş imkanlarına erişimde zorluk, toplumsal destek ve etkileşimden yoksunluk gibi durumları barındırdığı için kişinin yaşam doyumunu ve algıladığı sosyal desteği düşürmektedir (Özcan, 2019). Bu çalışmada literatüre dayanarak aşağıdaki araştırma sorusu oluşturulmuş ve bu soruya dayanarak çalışma başlamıştır.

Araştırma Sorusu: Suriyeli gençlerin sosyal destek, yaşam doyumu, sosyal işlevsellik puanlarıyla Türk arkadaş mevcudiyeti ve eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?

Bu çalışmada Türkiye’de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyeli gençlerin eğitim durumlarına ve Türk arkadaş mevcudiyetlerine göre yaşam doyumu, sosyal işlevsellik ve algıladıkları sosyal destek puanlarında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Gençlerin algıladıkları sosyal desteğin, yaşam doyumlarının, sosyal işlevselliklerinin eğitim durumlarına ve Türk arkadaş mevcudiyetine göre farklılıkları test edilmiştir.

Bu çalışmanın en dikkat çekici bulgusu; Türk arkadaşı olan Suriyeli gençlerin, olmayanlara göre sosyal destek, sosyal işlevsellik, yaşam doyumu düzeylerinin istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönde farklılık içermesidir. Bununla birlikte üniversite ve lise mezunu olan gençlerin, ilköğretim mezunu olan gençlere göre yaşam doyumu, sosyal işlevsellik ve sosyal destek puanlarının istatistiki açıdan anlamlı farklılık içerdiği görülmüştür. Özetle, Türk arkadaşı olanların; olmayanlara göre yaşam doyumu, sosyal işlevsellik ve sosyal destek puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte eğitim durumu üniversite ile lise olanların ise; ilköğretim mezunu olanlara göre sosyal destek, yaşam doyumu, sosyal işlevsellik puanları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2. Kavramsal/Kuramsal Çerçeve

Zorunlu göçmenler göç ettikleri ülkeye dil yeterliliği, mali kaynaklar, ve toplumsal hayata ve işgücü piyasasına gerekli pratik becerileri olmadan gelmekte, bununla birlikte maddi ve manevi açıdan desteğe ihtiyaçları bulunmaktadır. Buna ek olarak zorunlu göçmenler yeni ülkeye göç ettiklerinde sosyal ve ekonomik dezavantajlılıklarından dolayı yoksul semtlere yerleşirler, temel haklarını içeren gıda, sağlık hizmetleri, barınma, yasal dökümantasyon, maddi kaynaklara erişimleri düşüktür. Ayrıca göç ettikleri yeni çevreden farklı kültürel geçmişlere sahip olmaları muhtemeldir. Bu bağlamda zorunlu göçmenlere yönelik yürütölen sosyal hizmet çalışmasında, müracaatçıların; bireysel, aile ve içerisinde yer aldıkları toplumsal grupların sosyal işlevselliklerinin tesisi, korunması ve arttırılması için sosyal kaynaklarını kullanmada yardımcı olmak ve bu yapıların geliştirilmesini sağlamak önem kazanmaktadır.

Skala-Kuhnmann ve Nouns’un yaptığı araştırmaya göre (2017) Yüksek öğrenime erişim, öğrencilerin ilk ve orta düzeyde eğitimlerine devam etmeleri ve tamamlamaları için güçlü bir teşvik işlevi göreceğini, bu nedenle zorunlu göçmenlerin hayat beklentileri için çok önemli olduğunu savunur. Buna ek olarak Tuzcu ve Bademli’ye göre (2014) literatürde zorunlu göçmenlerin sosyal işlevselliğinin korunması, geliştirilmesi için toplumdaki diğer bireylerle sürekli ve sürdürülebilir etkileşim kurmalarını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Aynı zamanda zorunlu göçmenlerin içerisinde buldukları yeni sosyal evre içerisinde ekonomik olarak daha fazla kontrole sahip olması savunulmaktadır.

Bunun dışında UNHCR’in (2016), mülteci çocuk ve gençlerin eğitime katılmama oranının mülteci olmayan çocuk ve gençlere göre beş kat fazla olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda mülteci çocukların göç ettikleri yeni toplumda eğitime erişmeleri hayat beklentilerinin yüksek olması; ruh sağlıklarının korunması açısından önem kazanmaktadır. Konuyla ilgili Türkiye’de yapılan akademik araştırmalar incelendiğinde Sunata (2020) yaptığı alan araştırmasında Suriyeli gençlerin birçok alanda sorun yaşadığını bulmuştur. Bu sorunların başında gençlerin işgücü piyasasında kayıtdışı çalışmaları, kötü çalışma koşulları, düşük ücret, kamu ve özel kurumlarda yaşadıklarını düşündükleri sistematik ayrımcılık gelmektedir.

Buna ek olarak Attar ve Küçükşen’in (2019) Mersin Üniversitesinde öğrenci olan ve Üniversite içerisinde yaşadıkları sorunları ele alan araştırmasında Türk ve Suriyeli gençlerin birbirine karşı yabancı oldukları; sosyal etkileşimden kaçındıklarını tespit etmiştir. Bu araştırmanın diğer bir ıktısı Suriyeli gençlerin üniversite içerisinde kötü davranışlara; ayrımcılığa maruz kaldıklarını değerlendirmeleridir. Ayrıca Suriyeli gençler Türkçe dilini iyi bilmediklerini; bilmeleri halinde daha sık Türklerle diyalog kuracaklarını belirtmiştir. Yüksekler, Tekin ve Tařđın’ın (2021) Küçükçekmece ve Sultanbeyli’de Suriyeli gençlerin gündelik yaşam deneyimlerini konu edinen araştırmasında Suriyeli gençlerin göç sırasında ve sonrasında okuldan koptuğunu; Türklerle sosyal etkileşim kurabileceği kamusal alanların sınırlı olduğunu, Türkçe dil bilgilerinin zayıf olduğunu, sokakta şiddet ve ayrımcılık ile yüzleştiği fakat gelecek planlarının olduğu, iş kurmak, üniversite okumak istediği görülmüştür.

Uluslararası Kriz Grubu’nun (2019) şanlıurfa ilinde yaptığı saha araştırmasında Suriyeli gençlerin sosyal, ekonomik, sağlık, eğitim alanlarında ihtiyaçları kadar destek alamadığını; birçok gencin eğitime katılmak yerine geçinmek için kötü koşullar altında çalıştığını, iş imkanlarının kısıtlı olduğunu var olan işlerin ise uzun saatler ve

düşük ücrete dayandığı belirtilmiştir. Çoğu gençte psikososyal travma olduğu buna yönelik bir tedavi hizmeti almadığı ayrıca sosyal hayatta sürekli ayrımcılığa maruz kaldığı tespit edilmiş; gençlerin ayrıca kızgınlık ve kırgınlıkla başetmeye çalıştığı vurgulanmıştır. Bir bütün olarak bu sürecin gençler üzerindeki dezavantajlılığı arttırdığını ve Türk toplumuna entegrasyonlarını engellediği savunulmuştur.

Yaşam doyumunun kavramsal tanımı, bir kişide yaşam doyumunun sağlanması için o kişinin gelecekte; hayattan beklentileri ile o an sahip oldukları arasındaki farkın çok az olması durumunu temsil etmektedir (Koçak, 2021). Sosyal işlevsellik de kişinin üyesi olduğu toplum tarafından yerine getirmesi beklenen sosyal rollerinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yeteneğini temsil etmektedir (Duyan, 2003). Bununla birlikte sosyal destek kavramı da, bilgi, saygı, maddi veya duygusal yardım ileten aile üyeleri, arkadaşlar ile etkileşimler olarak tanımlanmaktadır. Gıda, barınma, gelir ve sağlık hizmetleri ve sosyal fırsatlara erişim kadar psikososyal iyilik halini sürdürmek için hayati önem taşıyan sosyal destek sağlığın temel belirleyicisidir. Bu konuyla ilgili literatür incelendiğinde Suriyeli gençlerin eğitime katılmak istediği halde katılamadığı; buna ek olarak Türk akrabalarıyla sosyal etkileşim kuramadığı; Türk arkadaşlarının olmadığı anlaşılmaktadır. Bu literatüre dayanarak aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

Hipotez 1 (H1): Türk arkadaşı olanların sosyal işlevsellik, sosyal destek, yaşam doyum puanları Türk arkadaşı olmayan gençlere göre istatistiksel açıdan anlamlı ve daha yüksektir.

Hipotez 2 (H2): Eğitim durumu lise ve üniversite olanların, eğitim durumu ilköğretim olanlara göre sosyal işlevsellik, sosyal destek, yaşam doyum puanları istatistiki açıdan anlamlı ve daha yüksektir.

3. Yöntem

Bu çalışma nicel yöntemle dayanmaktadır. Örneklem metodu ise kartopu örneklemedir. Bu örnekleme metodu ulaşılmaması zor ve hassas kitlelerle çalışmak amacıyla kullanılır. Temel yöntem ilgilenilen özelliğe sahip birkaç kişiyi belirleyip görüşme gerçekleştirmek ve onların anketi yanıtlamalarını istemektir. Katılımcılara kendilerinin de sahip olduğu özelliklere sahip kişilerin olup olmadığı sorular şayet varsa birinden diğerine yönlendirme yapılarak kartopu şeklinde oluşturulur.

Bu bağlamda ilk önce Sakarya Sakva ve Yedirenk Öğrenci Derneğinden 18-29 yaş arasında yer alan Suriyeli gençlerle görüşülmüş anketlere cevaplar alınmış ardından kendileri gibi ilgili niteliklere sahip tanıdıklarına dağıtılması amacıyla anketler teslim edilmiştir. Bu süreç Sakarya İl Göç İdaresinde çalışan Suriyeli tercümanlar aracılığı ile, Sakarya İHH aracılığı ile, Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğünde Pictes projesinde çalışan Suriyeli öğretmen aracılığı ile, Sakarya 5. Noterliğine gelen Suriyeliler aracılığı ile, İzmir Türk Kızılay Toplum Merkezinde gönüllü Suriyeli gençler aracılığı ile, HAK İnsani Yardım Derneğinde çalışan Suriyeli tercüman aracılığı ile Sakarya Karaman Göçmen Sağlığı Merkezinde çalışan Suriyeli hemşire ve doktor aracılığı ile ve araştırmacının kendi sosyal kaynaklarını kullanarak bulup anketleri teslim ettiği Suriyeli gençler aracılığı ile sürdürülmüş ve tamamlanmıştır.

Bu süreçte ayrıca bahsi geçen kişilere ve kurumlarda çalışan görevlilere fiziki anketlerin teslim edilmesi pratikte mümkün olmayan kişilere ulaşması amacıyla Google Formlar aracılığı ile oluşturulan anketlerin whatsapp üzerinden linki de yollanmıştır. Cevaplar hem Google Formlar ile hem de fiziki olarak toplanan anketler aracılığı alınmıştır. Alınan cevaplar Arapça tercüman aracılığı ile Türkçe'ye çevrilip kodlandıktan sonra t-testi ve tek yönlü varyans analizleri gerçekleştirilmiştir.

3.1 Araştırmanın İçeriği

Türkiye'de 10. yıllarını dolduran Suriyeli gençlerin sosyal dışlanma algıları ve kırılma riskleri hakkında çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı bu risklere dikkat çekmek değil; Türkiye'de bulunan Suriyeli gençlerin gündelik hayatlarında yaşadıkları veya yaşayabilecekleri sosyal dışlanma, ayrımcılık, maddi manevi dezavantajlılık karşısında sosyal işlevselliğini güçlendirmek; bu sayede gençlerin Türkiye toplumuna birey-çevre uyumu sağlanmış olarak tam katılımlarını sağlamaktır.

3.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 11. Yılına girmek üzere olan Suriyeli genç göçmenlerin eğitim durumları ve Türk arkadaş mevcudiyetleri durumlarına bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşacağı değerlendirilen sosyal işlevsellik, sosyal destek ve yaşam doyumlarının düzeylerini incelemektir.

3.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın sonucunda elde edilecek çıktıların toplulukla sosyal hizmet ile genç zorunlu göçmenlerle sosyal hizmet literatürüne katkı sunacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca genç zorunlu göçmenlerin psikososyal iyilik haline katkı sunacak; geliştirecek sosyal hizmet uygulamalarına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

3.4 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Sakarya, İzmir, İstanbul'dur. Örneklemi ise 18 ve 29 dahil olmak üzere Bu illerde yaşayan ve geçici koruma statüsü altında bulunan 18-29 yaş arasındaki bu yaşlar da dahil olmak üzere 326 Suriyeli gençtir.

3.5 Araştırmaya İlişkin Etik Bilgiler

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na sunulmuştur. 21.01.2021-12708 sayılı etik kurul kararı bu çalışmanın etik yönden uygun olduğunu bildirmiştir.

3.6 Veri Toplama Araçları

3.6.1 Kişisel Bilgi Formu

Bu form veri toplama aracı olarak katılımcıların sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.6.2 Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Eker ve arkadaşlarının (2001) Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı bu ölçek 12 sorudan oluşan, her biri 4 maddeden oluşan kişinin sosyal destek kaynağına ilişkin 3 grubu içerir. Bunlar aile, arkadaş, özel bir insandır. Puanın yüksekliği algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Aile alt faktörünün alfa değeri 0,85, arkadaş alt boyutunun alfa değeri 0,88, özel bir kişi alt boyutunun alfa değeri 0,92 olarak bulunmuştur.

Bu araştırmada elde edilen verilere göre özel kişi alt boyutunun Alfa değeri 0,842 KMO değeri 0,778, aile alt boyutunun alfa değeri 0,803 KMO değeri 0,760, arkadaş alt boyutunun alfa değeri 0,864 KMO değeri 0,762 ölçeğin bütün alt boyutları toplanmış genel halinin alfa değeri 0,899 KMO değeri 0,878 olarak bulunmuştur.

3.6.3 Sosyal Uyum Kendini Değerlendirme Ölçeği

Akkaya ve arkadaşlarının (2008) Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini yaptığı bu ölçek kişilerin sosyal işlevsellik düzeyini ölçmektedir. 21 sorudan oluşmaktadır. 1. ve 2. sorular bireyin çalışıp çalışmadığına göre cevaplandırılmaktadır. Her sorunun en düşük puanı 0, en yüksek 3'dür. Bu ölçeği cevaplayanların aldıkları toplam puan 35'in altında ise kişinin sosyal işlevsellikinde sorun olduğu değerlendirilmektedir. Toplam puanı 35 ve üzeri olanlarda sosyal işlevsellik normal olduğu varsayılmaktadır. Ölçek maddeleri sosyal işlevsellik 4 boyutunu soruşturmaktadır. Bunlar kişilerin kendilik algısı, günlük yaşamda sahip olunan farklı rollere ilgileri ve aldıkları tatmin, motivasyonları ve davranışlarıdır. Fakat maddeler uniform yapıdadır ve tek bir faktör altında değerlendirilmektedir. Cronbach alfa değeri 0.90'dır.

1, 2, 4, 18, 21 sorular faktör yükleri doğru dağılmadığı için çıkarılmıştır. 16 soru üzerinden analiz yapılmıştır. Bu çalışmada Alfa değerinin 0,792 KMO değerinin 0,837 olduğu görölmüştür.

3.6.4 Yaşam Doyum Ölçeği

Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını Dağlı ve Baysal'ın (2016) yaptığı yaşam doyum ölçeğinin alfa değeri 0,88'dir. Bu çalışmada ölçeğin KMO değerini 0,827, Alfa değerini 0,827 olarak bulunmuştur.

3.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada kullanılan ölçekler arasında algılanan sosyal destek ölçeği dışında Arapça geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek bulunmamaktadır. Bununla birlikte Suriyeliler kendi içerisinde farklı lehçelerde konuştuğu

için Arapça geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış algılanan sosyal destek ölçeği bulunmasının da bu bağlamda bir anlam ifade etmediği görülmüştür. Bu araştırmada bu sınırlılığı aşmak için aslen Suriyeli, Türkçe-Arapça yeminli mütercim tercüman ile çalışılmıştır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçekler Türkçe olarak katılımcılara uygulanmış; fakat anketlere alınan cevaplar doğrultusunda faktör yük dağılımları doğru dağılmadığı; KMO değerleri ve Cronbach alfa değerleri 0,70'in altında çıktığı görülmüştür. Bu nedenle ölçekler aslen Suriye vatandaşı ve Suriye lehçesine hakim olan yeminli Arapça tercüman aracılığı ile Arapçaya çevrilmiş; tekrar 50 katılımcıya uygulanmış, alınan cevaplar tekrar Türkçe'ye çevrilmiş; geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür. Bu sonuç çıktıısından hareketle anketler Arapça olarak uygulanmış, Arapça tercüman aracılığı ile SPSS programında kodlanarak analizleri yapılmıştır. Bununla birlikte araştırma katılımcılarının Türkçe dilini bilmemektedir. Katılımcılar dezavantajlı gruptur. Katılımcılar ekonomik bilgilerini vermekte çekinmiştir.

Araştırmanın evreni İstanbul, İzmir ve Sakarya'dır. Sakarya'nın seçilme sebebi araştırmacının hedef gruba ulaşmak için sosyal kaynaklarını kullanma amacından kaynaklanmaktadır. İstanbul ve İzmir'in seçilmesi ise Suriyeli nüfusun yoğun olarak yaşadığı metropoller olması gerekeciyledir. Bu illerdeki katılımcıların araştırmaya katılma süreçlerinde sosyo-demografik özellikleri gözletilmemiştir. Sadece katılımcıların yaşları dikkate alınarak araştırmaya dahil edilmiştir. Bu açıdan katılımcılar sosyo-demografik statüleri açısından sınırlılığı temsil etmektedir.

Ayrıca sosyal işlevsellik literatürü incelendiğinde klinik boyutta literatürde yer almaktadır. Dolayısıyla sosyal işlevselliliği klinik boyut dışında inceleyen araştırmaların literatürde kısıtlı olması sebebiyle sosyal işlevsellik ile ilgili klinik boyut dışında yapılan akademik araştırmaların yol gösterici işlevinden yararlanılamamıştır. Bu araştırmanın sosyal işlevsellik literatürü açısından bir sınırlılığını temsil etmektedir. Bununla birlikte bu çalışma covid-19 dönemi içerisinde ve bu dönemin kendi içerisinde barındırdığı sınırlılıklarla yapılmıştır. Araştırmanın evreni genellemesi için asgari olarak 384 Suriyeli gence ulaşılması amaçlanmış; fakat bu dönemde yaşanan sosyal kısıtlamalar dolayısıyla istenilen sayıya ulaşamamış; araştırmanın zaman sınırlılığı dolayısıyla 326 katılımcı ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu durum evren örneklem ilişkisi açısından sınırlılığı temsil etmektedir.

4. Bulgular

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özelliklere Dair Frekans ve Betimsel İstatistikler

	Kategoriler	Frekans	%	Ortalama	S.Sapma
Cinsiyet	Kadın	134	42,3		
	Erkek	183	57,7		
Yaş				24,05	3,606
Hane T.G.				2822,57	1964,682
Eğitim Durumu	İlkokul	53	16,7		
	Lise	125	39,4		
	Üniversite	138	43,5		
TAM	Var	210	66,2		
	Yok	106	33,4		

***TAM** Türk Arkadaş Mevcudiyet ***Hane T.G.** Hane Toplam Gelir

Araştırmaya 326 kişi katılmıştır. Veri analiz sürecinde 9 katılımcının anketlere verdiği cevapların doğru dağılmadığı ve bazı soruları eksik cevap verildiği gözletlendiği için bu 9 katılımcının cevapları için analiz sürecine dahil edilmemiş, veriler 317 kişi üzerinden analiz edilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır. Fakat kadınların da katılımcıların içerisindeki ağırlılığı %40'ın üzerindedir. Katılımcıların yaş ortalaması 24'dür. Araştırma yaş aralığının ortalarında yer almaktadır. Araştırmanın genç kitleyi temsil etmesi açısından bu ortalama değer anlamlıdır. Katılımcıların çoğunluğunun Türk arkadaşı vardır.

Katılımcılara en son mezun olunan okul açısından eğitim durumları sorulmuştur. Bazı katılımcılar üniversite öğrencisi olmasına rağmen üniversite mezunu şıkkını işaretlemiştir. Bu sebeple üniversite

öğrencileriyle mezunları aynı kategori içerisinde yer almaktadır. Kümülatif ağırlık açısından bakıldığında üniversite mezunları ile lise mezunlarının sorunsuz olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Sosyal İşlevselliğe Göre Sosyal Destek, Yaşam Doymu, Planlama T-Testi İstatistiği

Grup İstatistiği	KSI	N	Ort.	S.Sapma	S.Hata	<i>p</i>
SD	Sorunlu	183	48,7650	12,73329	,94127	<.001
	Normal	98	55,7755	11,73288	1,18520	
YD	Sorunlu	185	16,5892	6,51703	,47914	<.001
	Normal	102	22,4314	5,90437	,58426	

*KSI Kategorik Sosyal İşlevsellik

Bu araştırmada sosyal işlevsellik ölçeği Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında belirtildiği haliyle; kendi yapısı olan 35 altı ile 35 ve üzeri olacak şekilde kategorik bağlamda kullanılmamıştır. Fakat bu ölçek t-testi bağlamında kategorik olarak kullanıldığında 35 puan altı (sorunlu) ile 35 ve üzeri (normal) puan alan kişilerin sosyal destek, yaşam doymu, açısından anlamlı farklılık bulunduğu görülmüştür. Bağımsız örneklem T-testi sonucuna göre sosyal işlevselliği normal olanların (Ort=55,7755 SS=11,73288) sosyal destek puanları sosyal işlevselliğinde sorun olan kişilerin (Ort=48,7650 SS=12,73329) sosyal destek puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. $t(279)=4,519$, $p<.001$.

Sosyal işlevselliği normal olanların (Ort= 22,4314 SS=5,90437) yaşam doymu puanları sosyal işlevselliğinde sorun olan kişilerin (Ort= 16,5892 SS=6.51703) yaşam doymu puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. $t(285)=7,511$ $p<.001$.

Sosyal işlevselliği normal olan kişilerin planlama başetme stili puanları (Ort=6,5980 SS=1,43685) sosyal işlevselliğinde sorun olan kişilerin (Ort=5,9840 SS=1,41601) puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. $t(288)= 3,508$ $p<.001$.

Sosyal işlevselliğinde sorun olan kişilerin algıladıkları sosyal destek, yaşam doymu, puanları, sosyal işlevselliği normal olan kişilerin puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha düşüktür ($p<.001$). Sonuç olarak sosyal işlevselliği düşük olanların algıladıkları sosyal destek, yaşam doymu anlamlı olarak düşüken, sosyal işlevselliği normal olanların algıladıkları sosyal destek, yaşam doymu davranışı istatistiksel açıdan anlamlı olarak yüksektir.

Tablo 3. Türk Arkadaş Mevcudiyetine Göre Sosyal Destek, Yaşam Doymu, Sosyal İşlevsellik T-Testi Analizi İstatistiği

Grup İstatistiği	TAM	N	Ort.	S.Sapma	S.Hata
SD	var	202	53,9752	11,60736	,81669
	yok	102	45,5784	13,23320	1,31028
SI	var	190	33,3000	6,44468	,46755
	yok	101	28,3366	5,96704	,59374
YD	var	207	19,7826	6,54158	,45467
	yok	104	16,5096	6,81089	,66786

*TAM Türk Arkadaş Mevcudiyet *SI Sosyal İşlevsellik *SD Sosyal Destek *YD Yaşam Doymu

Varyansların homojenliği test etmek için öncelikle Levene testi yapılmış türk arkadaş mevcudiyetinin durumuna göre farklılığı araştırılan bütün ölçeklerin gruplar arasında homojen dağıldığı görülmüştür.

Türk arkadaşı olan kişilerin (Ort=53,9752 SS=11,60736) sosyal destek puanları Türk arkadaşı olmayan kişilerin (Ort=45,5784 SS=13,23320) sosyal destek puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. $t(302)=5,678 p<.001$.

Türk arkadaşı olan kişilerin (Ort=19,7826 SS=6,54158) yaşam doyumu puanları Türk arkadaşı olmayan kişilerin (Ort=16,5096 SS=6,81089) yaşam doyumu puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. $t(309)=4,106 p<.001$.

Türk arkadaşı olan kişilerin (Ort= 33,3000 SS= 6,44468) sosyal işlevsellik puanları Türk arkadaşı olmayan kişilerin (Ort=28,3366 SS=5,96704) sosyal işlevsellik puanlarına göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. $t(289)=6,1415 p<.001$.

Bu bağlamda Türk arkadaşa sahip olanlar ile olmayanların yaşam doyumu, sosyal desteği, sosyal işlevselliği anlamlı farklılık içermektedir. Bu sonucun araştırmamızın amacı açısından anlamlı olduğu varsayılmaktadır. Çünkü Türk arkadaş mevcudiyeti sosyal sermaye ve sosyal etkileşim kaynağıdır. Bununla ilgili literatür göz önüne alındığında Türk arkadaşı olanların olmayanlara göre yaşam doyumlarının, algıladıkları sosyal desteğin, sosyal işlevselliklerinin daha yüksek olması tutarlı ve istatistiksel açıdan anlamlıdır. Bu çalışmada Türk arkadaş mevcudiyetinden kaynaklı oluşan bu istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın Suriyeli gençlerin iyilik hali üzerinde etkisi olacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 4. Eğitim Durumuna Göre Sosyal Destek, Yaşam Doymu, Sosyal İşlevsellik Anova Analizi İstatistiği

Bağımlı Faktörler	Eğitim Durumu	N	Ort.	S.sapma	Varys.K	Kareler T.	Sd	Kareler.Ort
SD F=4,860	İlköğretim	50	46,62	13,20	G.arası	1532,259	2	766,129
	Lise	121	51,00	11,68	G.içi	47450,50	301	157,643
	Üniversite	133	53,09	13,06	Toplam	48982,76	303	
YD F= 7,466	İlköğretim	51	15,72	6,45	G.Arası	659,092	2	329,546
	Lise	123	18,58	6,48	G.içi	13595,28	308	44,141
	Üniversite	137	19,92	6,85	Toplam	14254,37	310	
SI F=14,293	İlköğretim	51	27,31	6,29	G.arası	1155,769		577,884
	Lise	109	32,60	6,23	G.içi	11603,49		40,430
	Üniversite	130	32,51	6,48	Toplam	12759,26		

*SI Sosyal İşlevsellik *SD Sosyal Destek *YD Yaşam Doymu

Katılımcıların eğitim durumuna göre algılanan sosyal destek, yaşam doyumu ve sosyal işlevselliklerinde anlamlı fark bulunmuştur. Bu anlamlı fark gruplarını bulmak için Scheffe testi yapılmış; algılanan sosyal destek puanı açısından $F(2,301)=4,860 p=.008$ ilköğretim ile üniversite arasında; üniversite lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Yaşam doyumu puanı açısından $F(2,308)=7,466 p<.001$ lise ve ilkokul arasında; lise lehine, üniversite ile ilkokul arasında üniversite lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Sosyal işlevsellik puanı açısından $F(2,287)=14,293 p<.001$ lise ile ilkokul arasında lise lehine, üniversite ile ilkokul arasında; üniversite lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuç bağlamında özellikle eğitim durumunun üniversite olmasının anlamlı farklılığa yol açtığı değerlendirilmektedir.

Bu konuyla ilgili literatür, zorunlu göçmen gençliğin eğitime katılımın özellikle yaşam doyumunu sosyal işlevselliği yükseltebileceğini göstermektedir. Bu açıdan eğitim durumunun yükselmesine bağlı olarak ortaya çıkan yaşam doyumu, sosyal destek ve sosyal işlevsellik puanları açısından oluşan gruplar arası pozitif farklılığın literatür ile tutarlılık gösterdiği görülmüştür.

5. Tartışma

Suriye iç savaşının Suriye dışında en çok etkilediği bölgeler yakın çevre ölkelerdir. Çünkü bu ölkeler Suriye'de yaşanan bu olayların sonucu olarak kitlesel göç hareketleriyle yüzleşmektedir. Nisan 2011 ile Suriye'de yaşanılmaya başlanan iç savaş sebebiyle Türkiye'ye zorunlu göç etmeye başlayan Suriye vatandaşları, ölkelerindeki savaşın diğer şehirlere yayılması, uzaması ve bu savaşın hayatları üzerindeki yıkıcı etkilerinin geri dönülemez hale sebebiyle bu hareketleri kitlesel hal almıştır. Bu göç süreciyle birlikte literatürde sıklıkla sosyal uyum ve entegrasyon kavramları üzerinde çalışılmaya ve tartışılmaya başlanmıştır. Literatürde ön plana çıkan bu iki kavramın ortaya çıkma nedeni, zorunlu göçmenlerin eski toplumlarına geri dönememesinden kaynaklanmaktadır. Bunun bir sonucu olarak uyum ve entegrasyon kavramları önem kazanmaktadır.

Literatürde zorunlu göçmenlerin yeni toplumlarına birey olarak katılmalarının, uyum ve entegrasyonlarının önünde çeşitli engeller bulunduğu belirtilmektedir. Bu engelin başında kitlesel zorunlu göçün bu göç hareketi içerisinde yer alan zorunlu göçmen üzerinde travmatik etkisi gelmektedir (Ward, Bochner, & Furnham, 2001). Bu etkinin temelinde ise kişinin göç sürecinde büyük oranda kaybettiği değerlendirilen maddi ve manevi imkanları; yakınlarının kaybı, bu süreçte yaşadığı insan hakkı ihlalleri, sosyal çevresinden kendi iradesi dışında ayrılması ve buna bağlı olarak yaşadığı sosyal izolasyon; kültürel şok deneyimi yattığı savunulmaktadır (Akhtar, 2019). Bununla birlikte, yapılan literatürde yapılan çalışmalar; zorunlu göçmenin yeni toplumunda yeni çevresiyle gündelik hayatta kurduğu sosyal ilişkilerin; eğitim durumlarının psikososyal iyilik hallerini koruyan ve güçlendiren etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Yaylagöl & Aslan, 2020; Demir, 2017; Buz & Dikmen, 2020; Küçükşen, 2017; Aslan & Güngör, 2019).

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Türkiye toplumunda 10. yıllarını doldurmakta olan Suriyeli gençlerin eğitim durumları ve Türk arkadaş mevcudiyetleri ile psikososyal iyilik halleri arasındaki farklılıkları tespit etmektir. Buradan hareketle Suriye'den gelen zorunlu göçmen gençlerin psikososyal iyiliklerini temsilen algıladıkları sosyal destek, yaşam doyumu ve sosyal işlevsellikleri seçilmiştir. Araştırmanın sonucunda Türk arkadaşı olan gençlerin yaşam doyumu, algıladıkları sosyal destek, sosyal işlevsellik puanları daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu literatür açısından tutarlı olmakla birlikte dikkat çekici bir bulgudur. Çünkü Suriyeli gençlerin Türkiye toplumunda sosyal dışlanma algılarını konu alan bir çalışmaya göre gençlerin sosyal dışlanma algılarının Türk arkadaş mevcudiyetine bağlı olarak değil; cinsiyet ve eğitim durumuna göre değiştiiği tespit edilmiştir (Koçak, vd., 2021).

Bununla birlikte eğitim durumu lise ve üniversite olan gençlerin sözü geçen puanlarının, ilköğretim mezunu olan gençlere göre daha yüksek olması literatür ile tutarlıdır. Bununla birlikte bu sonuç dikkat çekicidir çünkü; sosyal işlevsellik, toplumun üyesi olan kişiden beklediği sosyal rollerini gerçekleştirme imkanını temsil etmektedir. Bu sosyal rolleri gerçekleştirme imkanının temel aracı eğitimidir. Eğitim, kişi açısından iyi bir meslek sahibi olmak, toplumda olumlu bir iş; rol üstlenmek durumuna erişmek için aracı rolünü temsil etmektedir. Bununla birlikte, yaşam doyumunun tanımı göz önünde bulundurulduğunda literatürde Suriyeli gençlerin eğitime katılmak istedikleri halde katılamadıkları; bu bağlamda eğitim düzeyi düşük olan gençlerin yaşam doyumlarının düşük olabileceği hipotezinden hareket edilmiştir. İlköğretim mezunu olan gençlerin yaşam doyumu puanlarının lise ve üniversite mezunu gençlere göre daha düşük olması bu açıdan değerlendirilebilir. Sosyal desteğin, eğitim düzeyine bağlı olarak gruplar arası farklılaşması; literatür açısından bir boşluğu temsil etmektedir. Bu çalışmada çıkan sonuçla ilgili olarak zorunlu göçmen gençlerde eğitimin sosyal sermaye olarak katkı sunmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Gençlerde eğitim düzeyi arttıkça sosyal sermayesi artmakta, bu durumun da yaşam doyumlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığa yol açtığı düşünülmektedir.

6. Sonuç ve öneriler

Çalışmanın sonucunda Suriye'den gelen zorunlu genç göçmenlerin yaşam doyumları, sosyal işlevsellikleri ve algıladıkları sosyal destek puanlarının eğitim seviyelerine ve Türk arkadaş mevcudiyetine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın sorusuna cevap bulunmuştur.

Araştırmada elde edilen çıktılara göre Suriyeli gençlerin psikososyal hallerini iyileştirmek ve gclendirmek için eğitime erişimlerinin desteklenmesi önerilmektedir. Erişimlerinin desteklenmesi için politika yapıcılarla akademisyenlerin çözüm nerileri geliştirmesi tavsiye edilmektedir. Buna ek olarak SGDD-ASAM, Türk Kızılay Toplum Merkezleri, MUDEM gibi mültecilerle çalışan sivil toplum kuruluşlarına Türk gençleriyle Suriyeli gençlerin akran ilişkisi kurmasına dayanan devamlılık içeren ve sürdürülebilir uyum faaliyetlerinin tasarlanması, uygulanması önerilmektedir.

Bu araştırmanın sınırlılığı; çalışmada elde edilen verilerin tek yönlü varyans ve t testi analizleriyle değerlendirilmiş olmasıdır. Bu sebeple, gruplar arası ortaya çıkan puan farklılıklarının sebep-sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirmesi mümkün olmamıştır. Bu araştırmanın nerisi, yaşanan bu sınırlılığın aşılması için sebep-sonuç ilişkisine dayalı ileri seviye analiz yöntemleri kullanılarak başka araştırmalarla tekrarlanmasıdır.

Teşekkür

Yazarlar, bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde katkısı olan Sakarya il G İdaresine, Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, Türk Kızılay İzmir Toplum Merkezi'ndeki Suriye'den gelen Kızılay gönüllüsü gençlere, Sakarya 5. Noterliğine, Sakarya İHH'ya, Sakarya Karaman Göçmen Sağlığı Merkezi görevlilerine, Sakarya Yedirenk ğrenci Derneğine, Sakarya SAKVA'ya teşekkür etmektedir.

Fon

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde herhangi bir fondan faydalanılmamıştır.

Not

1. Makalede çıkar atışması bulunmamaktadır.
2. Bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.
3. Bu araştırma etik izin için İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na sunulmuştur. Etik izin, 21.01.2022 tarihinde -12708 sayılı etik kurul kararı ile alınmıştır.

Kaynaklar

- Akhtar, S. (2018). *G ve Kimlik: Kargaşa, Sağaltım ve Dönüşüm*. (S. Ayhan, ev.) İstanbul: Sfenks Kitap.
- Aslan, G. G., & Güngör, F. (2019). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Sonrası Yaşadığı Sorunlar: İstanbul rneği. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1604-1632.
- Akkaya, C., Sarandl, A., Danacı, A. E., Sivrioğlu, E. Y., Kaya, E., & Kırılı, S. (2008). Sosyal uyum kendini değerlendirme leği (SUKD) Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3), 292-299.
- Attar, G. E., & Kkşen, D. (2019). Somehow Familiar but Still a Stranger: Syrian Students in Turkish Higher Education. *Journal of International Migration and Integration*, 20, 1041-1053. <https://doi.org/10.1007/s12134-018-00647-8>.
- Buz, S., & Dikmen, A. (2020). Zorunlu Ge Maruz Kalan Bireylerin Psikososyal İyilik Hali. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 227-250. <https://doi.org/10.33417/tsh.728689>.

- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262. <https://doi.org/10.17755/esosder.263229>.
- Demir, Ö. O. (2017). *Suriyeli Göçmen Üniversite Öğrencilerinde Yılmazlığın İncelenmesi*. T.C. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Duyan, V. (2003). SOSYAL HİZMETİN İŞLEV VE ROLLERİ . *Toplum ve Sosyal Hizmet* , 14 (2) , 1-22 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48438/613598>
- Erbay, E. (2019). Güç ve Güçlendirme Kavramları Bağlamında Sosyal Hizmet Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(42), 41-64.
- Eker, D., Arkar, H., & Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25
- International Crisis Group. (2019). *Mitigating Risks for Syrian Refugee Youth in Turkey's Şanlıurfa*. Brussels: International Crisis Group.
- Küçükşen, K. (2017). Suriyeli Sığınmacı kadınlarda Sosyal Dışlanma Algısı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2399-2413.
- Koçak, O. (2021). The Effects of Religiosity and Socioeconomic Status on Social Distance towards Refugees and the Serial Mediating Role of Satisfaction with Life and Perceived Threat. *Religions*, 12(737). <https://doi.org/10.3390/re12090737>.
- Koçak, O., Arifoğlu, A. T., & Younis, M. Z., (2021). Determination of Social Exclusion Among Young Syrian Refugees Living in Turkey. *European Journal of Environment and Public Health*, 5: em0076. <https://doi.org/10.21601/ejeph/10908>.
- Özcan, Z. (2019). Göçün Travmatik Etkilerini Azaltmada Sosyal Desteğin Rolü Üzerine Deneysel Bir Araştırma. *Bilimname*, 1001-1028. <https://doi.org/10.28949/bilimname.518401>.
- Payne, M. (2020). Makro uygulama, toplumsal kalkınma ve sosyal pedagoji. *Modern Sosyal Hizmet Kuramı*. (Ö. Gözen, Çev.) içinde Nika Yayınevi.
- Skala-Kuhnmann, A., & Nouns, I. (2017, Haziran). *Education and Skills Development in the Context of Forced Migration*. Ekim 2021 tarihinde G20 Insights: https://www.g20insights.org/wpcontent/uploads/2017/06/ForcedMigration_Education_and_Skills_Development.pdf adresinden alındı.
- Sunata, U. (2020). *Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Gençlerin Geçim Kaynaklarına Erişimi Araştırması*. Bahçeşehir Üniversitesi Göç ve Kent Araştırmaları Merkezi. Toplum Gönüllüleri Vakfı.
- Tuzcu, A., & Bademli, K. (2014). Göçün Psikososyal Boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.
- UNHCR. (2016). *Missing Out: Refugee Education in Crisis*. Ekim 2021 tarihinde UNHCR: <https://www.unhcr.org/57d9d01d0> adresinden alındı.
- Ward, C., Bochner, S., & Furnham, A. (2001). *The Psychology of Culture Shock* (2. b). Routledge.
- Yaylagül, N. K., & Aslan, M. (2020). Yaşlılık, Mültecilik ve Sosyal Dışlanma: Suriyeli Yaşlı Mültecilerin Deneyimleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(4), 406-422. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.772509>
- Yükseker, D., Tekin, U., & Taşgın, N. Ş. (2021). *Türkiyeli ve Suriyeli Genç Erkeklerin Gündelik Yaşam Deneyimleri: Küçükçekmece ve Sultanbeyli Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Anadolu Kültür.

Yazarların Biyografileri

Ahmed Taha ARİFOĞLU, Sosyal alışmacı, Türkiye Yeşilay Vakfında Sosyal alışmacı olarak çalışmaktadır. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet anabilim dalı doktora programında öğrenimine devam etmektedir. Başlıca ilgi alanları, zorunlu göç, sosyal dışlanma, bağımlılıktır.

Orhan KOÇAK, Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Bölümünde ğretim yesi olarak çalışmaktadır. teknoloji bağımlılığı, gç çalışmaları, sosyal politika, yaşlılık gibi konularda çalışmalar yapmaktadır.